

ВИКОНАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ЗАВДАНЬ

ПІД ЧАС ЗБРОЙНИХ
КОНФЛІКТІВ

Якими можуть бути гуманітарні завдання під час збройних конфліктів?

Як цивільна особа, ви можете у різні способи брати участь у виконанні гуманітарних завдань під час збройного конфлікту та надавати допомогу особам, які не беруть або більше не беруть участі у бойових діях. До таких гуманітарних завдань належать:

- догляд за пораненими та хворими,
- завдання з цивільного захисту чи реагування на звернення з цього приводу,
- завдання з надання медичної допомоги особам, які потребують невідкладної медичної допомоги.

Чи стану я законною ціллю при виконанні таких завдань?

Ні, виконання жодного з цих завдань не робить вас законною ціллю. Крім того, у разі отримання завдання з надання медичної допомоги чи виконання завдань цивільного захисту ви отримуєте додатковий спеціальний захист, про який детальніше поговоримо далі.

То чи є ризики?

На жаль, так, виконання кожного з цих завдань поблизу зони бойових дій створює додатковий ризик отримати поранення або загинути.

ЗБІР ПОРАНЕНИХ, ХВОРИХ ТА ДОГЛЯД ЗА НИМИ

Чи можу я долучатись до організованого збору поранених і хворих та догляду за ними?

Ви можете долучатися до збору поранених і хворих та догляду за ними незалежно від того, ким вони є, військовослужбовцями або цивільними особами. Ви можете виконувати такі гуманітарні завдання як член добровільного товариства допомоги, яке було належним чином визнане та уповноважене урядом для вчинення таких дій, наприклад, як член національного товариства Червоного Хреста.

Чи можна мене атакувати чи переслідувати за надання допомоги пораненим і хворим?

Якщо ви збираєте поранених і хворих та доглядаєте за ними, по вас стріляти заборонено. Вас також не можна карати або переслідувати виключно на підставі факту надання вами допомоги пораненим і хворим незалежно від їх приналежності до сторони конфлікту і громадянства.

Чи можу самостійно зголоситись допомагати?

Ви можете надавати допомогу пораненим і хворим як у відповідь на заклик органів державної влади, так і з власної ініціативи. Діючи з власної ініціативи, ви можете надавати допомогу пораненим і хворим спонтанно або в рамках організованої діяльності з надання допомоги.

Яку допомогу я зможу надавати?

Ваші дії можуть складатися з надання першої невідкладної допомоги та транспортування до лікарні. Це також можуть бути будь-які інші доцільні заходи, необхідні для покращення стану поранених і хворих. Така допомога включає, наприклад, забезпечення їжею та одягом, а також притулком, засобами гігієни та ковдрами.

Чи можу я шукати загиблих?

Так, ви можете відгукнутися на заклик органів державної влади щодо розшуку загиблих. Якщо ви їх знайдете, вам слід повідомити органам державної влади про їх місцезнаходження.

Я зможу носити символіку Червоного Хреста?

Надання допомоги пораненим і хворим не дає права використовувати емблему Червоного Хреста. Таку емблему можуть використовувати лише уповноважені на це організації та персонал. Використання емблеми Червоного Хреста іншими фізичними чи юридичними особами, навіть якщо вони мають благі наміри, призводить до плутанини. Таке використання ставить під загрозу потенціал емблеми захищати від нападу тих, хто використовує її належним чином.

МЕДИЧНИЙ ПЕРСОНАЛ, ЯКИЙ НАДАЄ ДОПОМОГУ ОСОБАМ, ЩО ПОТРЕБУЮТЬ НЕВІДКЛАДНОЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ

У якій діяльності я можу брати участь як медичний працівник?

Уповноваження органами державної влади для виконання медичних завдань передбачає особливі гарантії. У складі такого відрядженого медичного персоналу ви повинні займатися виключно виконанням таких медичних завдань, управлінням медичними підрозділами, або управлінням медичним транспортом чи його експлуатацією.

Якою діяльністю можуть займатись медичні частини?

Медичні цілі, для яких можуть бути організовані медичні частини, і до яких ви можете бути залучені, є наступними: пошук, збір, транспортування, діагностика або лікування, включаючи надання першої медичної допомоги та профілактику захворювань. Ці медичні завдання можуть виконуватися на користь наступних категорій осіб, якщо вони утримуються від будь-яких ворожих дій: поранених і хворих військовослужбовців чи цивільних осіб або інших категорій осіб, які можуть потребувати невідкладної медичної допомоги. Це, наприклад, породіллі, новонароджені діти, вагітні жінки та люди з інвалідністю.

До яких медичних частин я можу долучатись?

Медичні частини можуть бути військовими або цивільними. Прикладами таких частин є лікарні, центри переливання крові, центри вакцинації, центри та установи профілактичної медицини, медичні склади, в яких зберігають хірургічні інструменти та інші засоби медичного призначення, медичні та фармацевтичні магазини таких частин, а також реабілітаційні центри, що надають медичне лікування.

Які у мене є гарантії захисту?

Приналежність до медичного персоналу за рішенням державних органів влади передбачає певні гарантії захисту. Однак це не означає, що для того, щоб користуватися спеціальним захистом, ви повинні безпосередньо доглядати за пораненими та хворими, як лікарі чи медсестри. Ви також захищені, якщо займаєтеся виключно іншими завданнями, які забезпечують функціонування медичних частин і транспортних засобів, що дають змогу здійснювати такий безпосередній догляд за пораненими та хворими. Ви захищені, якщо ваша єдина робота — адміністратор, лікарняний кухар, прибиральник, водій чи механік, який обслуговує медичний транспортний засіб, або якщо ви займаєтеся плануванням використання медичних транспортних засобів.

Чи є фактичні підстави отримання захисту?

Щоб мати можливість користуватися таким захистом, у край важливо, щоб ви були призначені для виконання таких медичних завдань відповідним органом державної влади. Таке призначення автоматично не впливає з вашої професії в мирний час, наприклад, із того факту, що ви є цивільним лікарем.

Як я зможу довести, що я займаюсь медичною діяльністю?

Існують засоби, за допомогою яких ви можете ідентифікувати себе як співробітника цивільної лікарні, коли ви виконуєте свої обов'язки в зонах бойових дій або інших районах військових операцій. Це, зокрема, посвідчення особи та нарукавна пов'язка. Під час виконання своїх обов'язків ви також повинні носити на лівій руці нарукавну пов'язку з емблемою червоного хреста на білому тлі, щоб вас можна було ідентифікувати. Ви повинні носити нарукавну пов'язку лише під час виконання своїх обов'язків у районах, де відбуваються або можуть відбуватися бойові дії.

Коли саме настає період, протягом якого я маю право на захист?

Коли ви працюєте медичним працівником на тимчасовій основі, ви починаєте користуватися захистом від прямих атак лише тоді, коли припиняєте займатися іншою діяльністю і присвячуєте себе виключно медичній роботі. Так само ви втрачаєте право на спеціальний захист медичного працівника з моменту, коли вас перевели або призначили виконувати інші завдання.

В яких випадках я можу втратити право на захист?

Ви втрачаєте цей спеціальний захист, якщо вчиняєте дії, що завдають шкоди супротивнику, і ігноруєте його попередження. Якщо ви берете безпосередню участь у бойових діях, ви стаєте законною ціллю для атаки на час такої участі. Вас також можуть судити за воєнний злочин – віроломство, якщо ви берете участь у воєнних діях, користуючись захисною емблемою.

Які ще права я маю, крім права на захист?

Ви не можете бути покарані за виконання своїх обов'язків, і не можете бути змушені до надання медичної допомоги всупереч медичній етиці. Якщо ви вважаєте, що це може зашкодити пацієнтові або його родині, ви не зобов'язані передавати інформацію про осіб, яких ви лікуєте або лікували, сторонам конфлікту.

Чи можу я розраховувати на допомогу? І на яку?

Якщо як цивільний медичний працівник ви надаєте цивільні медичні послуги у зоні, де такі послуги перервані через бойові дії, вам повинна бути надана будь-яка додаткова допомога, необхідна для виконання ваших обов'язків. Ви повинні мати доступ до будь-якого місця, де ваші послуги є необхідними. Проте під час виконання ваших обов'язків ви можете стати об'єктом відповідних заходів нагляду і безпеки, які здійснюватиме відповідна сторона конфлікту.

Чи можу я суміщати медичну допомогу з іншою роботою?

Ви можете бути залучені до виконання медичних завдань безстроково (якщо працюєте медиком у штаті), або протягом обмеженого періоду часу (наприклад, якщо ви паралельно працюєте на іншій роботі, і лише іноді залучаєтеся до виконання медичних завдань). У той час, коли ви працюєте в лікарні або залучені до медичних завдань, займаючись пошуком, евакуацією, транспортуванням поранених і хворих цивільних осіб, людей з інвалідністю, породіль чи доглядаєте за ними, ви користуєтеся захистом від прямих атак як працівник цивільної лікарні.

Чи маю я право на носіння зброї?

Ви можете носити легку особисту зброю і використовувати її лише з метою захисту себе, осіб, за якими ви доглядаєте, від незаконних нападів. Носіння такої зброї не позбавляє вас статусу захищеної особи і не може розцінюватися як діяння, що завдає шкоди ворогу.

ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ

Що може передбачати моя діяльність?

Вас можуть призначити виконувати завдання з цивільної оборони і додати вам, як особовому складу цивільної оборони, виконання наступних обов'язків: попередження цивільного населення про ймовірні атаки, евакуація, надання медичних послуг і першої медичної допомоги, знезараження та аналогічні захисні заходи, а також забезпечення екстреної утилізації трупів та інші. Ви також можете брати участь у виявленні та позначенні небезпечних зон, щоб запобігти проникненню цивільних осіб у небезпечні зони та заподіянню їм шкоди.

Яка мета цивільної оборони?

Усі завдання цивільної оборони спрямовані на захист цивільного населення від небезпек, допомогу цивільним особам у відновленні після безпосередніх наслідків бойових дій та створенні умов, необхідних для виживання цивільного населення.

Чи буде у мене захист на випадок атаки?

Так. Щоб користуватися захистом працівника цивільної оборони, ви повинні бути членом однієї з організацій, призначених відповідними органами державної влади виконувати завдання з цивільної оборони. Крім того, ви можете відгукнутися на звернення органів державної влади та виконувати завдання з цивільної оборони під їхнім контролем.

Чи можу я стати законною ціллю для прямих атак при виконанні завдань з цивільної оборони?

По вас як по працівникові цивільної оборони заборонено стріляти. Вам завжди повинно бути дозволено виконувати свої обов'язки, крім випадків невідкладної військової необхідності.

Чи будуть у мене спеціальні розпізнавальні знаки?

Так, якщо ви входите до складу персоналу організації, призначених для виконання завдань цивільної оборони, і доки виконуєте виключно завдання цивільної оборони, ви повинні бути ідентифіковані як такі і мусите використовувати спеціальний розпізнавальний знак. Розпізнавальним знаком цивільної оборони є синій трикутник на помаранчевому тлі. Ви також повинні мати при собі посвідчення особи, яке підтверджує ваш статус працівника цивільної оборони. Але виконання завдань цивільної оборони за зверненням органів державної влади не дає вам права на використання розпізнавального знаку – ви можете використовувати його лише в тому випадку, якщо є членом організації, яка виконує завдання з цивільної оборони.

Чи передбачають ці завдання співпрацю з військовими?

Як працівник цивільної оборони при виконанні завдань з цивільної оборони ви можете співпрацювати з військовослужбовцями. Виконання завдань з цивільної оборони може опосередковано бути корисним постраждалим військовослужбовцям, особливо і тим, хто вийшов з бою. Проте, ви повинні бути віддані виключно виконанню завдань цивільної оборони – завданням, спрямованим на захист цивільного населення та допомогу йому.

Чи маю я право на носіння зброї?

Як працівник цивільної оборони ви можете носити легку особисту зброю. Проте ви повинні займатися виключно виконанням завдань з цивільної оборони. Ви не повинні вчиняти дій, що завдають шкоди ворогу, і використовувати таку легку зброю можна лише для підтримання порядку або для самооборони.

Чи залишається в мене статус цивільної особи при виконанні гуманітарних завдань поблизу зони бойових дій?

При виконанні гуманітарних завдань поблизу зони бойових дій ви залишаєтеся під спеціальним захистом відповідно до будь-яких додаткових функцій, які ви виконуєте або які вам доручають як працівнику цивільної оборони. Крім того, ви залишаєтесь цивільною особою, яка не може бути мішенню як така.

У яких випадках я можу втратити право на спеціальний захист як працівник цивільної оборони?

Якщо ви вчиняєте дію, що завдає шкоди супротивнику, та ігноруєте його попередження, ви втрачаєте захист працівника цивільної оборони. Якщо ви берете безпосередню участь у бойових діях, ви втрачаєте загальний захищений статус цивільної особи на час такої участі і по вас мають право стріляти. Не кожен акт підтримки збройних сил є такою безпосередньою участю.

У яких випадках я можу втратити загальний захист цивільної особи?

У більшості випадків ви втратите захист цивільної особи на той період, коли берете безпосередню участь у бойових діях. Не кожен акт підтримки збройних сил є такою безпосередньою участю. Акт безпосередньої участі у бойових діях — це конкретний вчинок у рамках бойових дій, який сприяє одній стороні конфлікту та завдає шкоди іншій. Оцінку того, чи є вчинок безпосередньою участю у бойових діях, слід проводити в кожному конкретному випадку. Загалом до прикладів такої безпосередньої участі належать доставка боєприпасів чи військових припасів на поточну вогневу позицію на лінії фронту або забезпечення воюючій стороні тактичної розвідки. З іншого боку, забезпечення комбатантів продовольством чи фінансами або продаж товарів самі по собі не вважатимуться безпосередньою участю.

Чи існують ризики діяльності поблизу від лінії фронту?

Незалежно від того, чи є ваша конкретна діяльність безпосередньою участю у воєнних діях і чи робить вона вас безпосередньою мішенню, близькість до військових цілей (чи то комбатантів, чи то військових об'єктів) підвищує ваш ризик отримати шкоду та постраждати від наслідків воєнних дій. Проте, діяльність, що не підпадає під критерій безпосередньої участі в бойових діях, не призводить до втрати захисту через цей неминучий ризик.

Чи можуть мої допоміжні дії сприйматися інакше, ніж безпосередня участь у бойових діях?

Тільки безпосередня участь у воєнних діях робить вас законною мішенню для прямої атаки. Водночас, залучення вас до низки допоміжних дій опосередкованого характеру, які є ширшими, ніж безпосередня участь, може змусити супротивника сприймати вас як загрозу безпеці, і стати виправданням, щоб інтернувати вас з міркувань безпеки.

“Жене́вський за́клик” — незалежна міжнародна гуманітарна організація, метою якої є покращення захисту цивільного населення під час збройних конфліктів шляхом навчання бійців та цивільного населення правилам війни, гуманітарним нормам і принципам.

genevacall.org

office-ukraine@genevacall.org

facebook.com/genevacallua

[genevacallua](https://twitter.com/genevacallua)

[genevacall.ua](https://www.instagram.com/genevacallua)